

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 32.) Utkommer hvarje Söndag. Götheborg den 8 Augusti 1852. Pris för år: 4 R:dr B:co. (VI årgången.)

San Francisco år 1852.

Bilder från Californien.

(Af C. Meyer. Öfversättning från Tyskan.)

I.

San Francisco.

År 1847 bestod San Francisco af några små hus. Dess närmaste omgifning var sandig och bevext med små buskar. Det hela rknade blott, hvad det ursprungligen var, en eländig, sörjande mission, i hvilken den gamle Californiern, uselt klädd och för det mesta barfotad, lät sig nöja med litet, vaktade sina getter eller latade sig i solen utanför sin egen eller grannens hydda. *Dulce hacer nada* lät då för tiden ingen inhemsk tänka på en högre bestämelse för denna stad. Då utbröt guldbullret och ett år sednare var San Francisco en tältstad, ett läger af de oförvägnaste första äfventyrare. Det första stora

skepp, som då landade, är ännu i dag att se, dock icke i hamnen, men ungefär i midten af staden, som nu uppfyller den fordna hamnen ända långt ut i sjön.

1849 var det år, i hvilket den stora invandringen, som lade grundstenen till de nuvarande städerna och den storartade handelsrörelsen egentligen började. År 1850 hade San Francisco utseendet af en redan längesedan bestående stad; icke blott långa, regelbundna gator vittnade om densammans tilltagande vigt, utan äfven solida dämningar och landstigningsplatser voro byggda och öfverallt herrskade en civiliserad befolknings rörligaste lif och verksamhet.

Vid denna tid såg jag San Francisco för första gången. Jag kom med en vän från minorna i Mariposa, der vi tillbragt nästan ett halft år, skiljda från alla civi-

lisationens behag. Huru glada kände vi oss därför i det ungdomliga, muntra sträfvet af en friskt uppblomstrande stad! Det sällsynt lifliga handelslivet, den brokigt blandade befolkningen och brädstadens tokroliga yttre öfverraskade oss så, som om vi, likasom rödskinnen, ända från ungdomen hade bodt i vildmarken.

Staden var då för tiden ännu för det mesta concentrerad omkring landstigningsplatsen och den stora "plaza" och tycktes allt mer och mer vilja utvidga sig nord åt höjden. Det såkallade "Long wharf", skeppsdockan af trä, räckte redan långt ut i hamnen och utan afbrott voro timmermännen sysselsatta med dess fullbordan. Likaledes voro några andra parallellt löpande dockor under arbete. Tätt omkring desamma trängde sig redan otaliga skepp; men dessa voro för det mesta ännu blott

kustfarare. Härifrån spridde sig den hufvudsakliga verksamheten till Montgomerygatan, hvarest ännu i dag de största handelshus och bankörer bibehålla största rörelsen. Parallelt med denna voro Kearny- och Dupont-gatorna, korsade af Clay-, Commercial- och Washington-gatorna, de mest bebyggda. Dessa tillsammans bildade stadens centrum, omkring hvilket sedan byggnaderna åt söder och norr vidare utbredde sig.

Min första marsch var till Piazza, der jag då förefann den största oordning. Här stodo halfformultnade tält, der söndriga kärror och vagnar och öfverallt lågo kring-spriddt bräder och till hälften nedbrända hus. Det var tidigt på morgonen. Spelhusen, som äro belägna på östra sidan af plazzan, öppnade sina rum och från alla kanter trängdes redan de spellystne omkring dessa blott för några timmar sedan lemnade bord, der spelets passion på det mest raffinerade sätt söker sin tillfredsställelse. Nyfiken genomströfvade jag sålunda de olika gatorna: öfverallt redan liflig rörelse i handel och vandel; men öfverallt fann jag också kvarlevor af de första eldsvådor, som egde rum i December 1849 och i Maj 1850, och som i värde hade uppslukat omkring 5 millioner dollars. Den ständigt sysselsatta verksamheten hade ännu icke fått tid att tänka på bortförandet af grus och ruiner från brandställen, och det torde vara sednare ankommande invandrare förbehållet att gå i befattning med rödjandet. Ovillkorligt gjorde jag mig själf den frågan: Skall väl denna stad åter bli uppbyggd? — En fråga! Redan tre månader sednare stodo på samma ställen de första stenhusen.

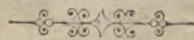
Gatorna i San Francisco belades under sommaren 1850 för första gången med träpluggar och staden, hvars gator under den föregående regntiden ofta liknade träsk, voro vintern efteråt rena och släta som golvet i en balsal, på hvilka hundratals kärror med gods, ja tillochmed omnibusar och fiakrar rullade. Den nya stadens uppkomst var numera icke underkastad något tvifvel. Allt kom i sin regelbundna gång; offentliga byggnader reste sig i midten af tusentals borgerliga; hamnen öfverfylldes med skepp; det byggdes ångbåtar, för att, genom det alltid tilltagande sammanströmandet af invandrare lätta kommunikationen med det inre af landet; ångfartygen på öppna hafvet hade redan börjat regelbunden fart från Panama, och i början af 1851 stod San Francisco i första blomningen af en fullkomlig handelsstad. En omätlig rikdom hade der samlat sig och den i guld

frässande borgaren drömde nu mindre än nånsin om någon olycksdag; då kom ånyo förskräckelsen öfver staden. Den 3 Maj utbröt, sannolikt anlaggd, den tredje och största eldsvådan, som inom några timmar förtärde ett värde af 7 mill. dollars. Hela stadens affärsdel låg i aska och följden blef många rika borgares fall.

Men San Francisco är outplånlig, han är af ödet anvist sin plats, den han skall försvara. Man reste sig efter det svåra fallet och byggde åter med en otrolig hastighet, men med större försigtighet än förr. Man byggde eldfastare hus och gator, och dertill bidrog ej litet den omständighet, att trävirket efter eldsvådan blifvit betydligt dyrare, än den i landet brända tegelstenen. Snart hade hälften af staden ånyo rest sig ur sin aska och det blef för en fjerd eldsvåda i Juni samma år blott en half brädstad öfrig att förtära.

Sedan dess höjer sig San Francisco allt fortare såsom en modern stad, anlagd i väcker styl och med breda gator. Det, som för två år sedan åt söder var yttersta delen, är nu stadens centrum och hamnen börjar först der, hvarest 1850 de sista skeppen ankrade, ty den inre delen är uppfyllt med sand och grus och på denna grundvall stå de förnämsta handelshusen. Staden har hastigt uppvext till en folk-mängd af 60,000 invånare.

Hvem som nu kommer till San Francisco, finner ett vesterns andra, herrliga Newyork och i sina gator icko mindre trafik än der.

Flyttfåglarna.

Förklaring öfver Planchen.

(Forts. fr. No 31.)

87. Den grå Stormfogeln. *Procellaria glacialis*.

Är 16 tum lång, en innevånare af det norra ishafvet och går ej sydligare än till det norra England, hvarest han finnes mycket ofta på ön St. Kilda.

88. Spefogeln. *Regulus hypolais*.

Drager, likasom hans slägte, om vintern åt söder och om våren åter åt norr.

89. Sjösvalan. *Sterna hirudo*.

Vid tyska sjöar och floder, drager om hösten åt söder.

90. Sjödufvan. *Uria*.

De flesta af denna och beslägtade arter finnas i det högsta norra polarhafvet; de

äro egentligen stannfoglar, dock pläga många vid vintrens annalkande att draga vidare åt söder, och närma sig sålunda till strykfoglarne.

91. *Fulica atra*.

17 tum lång; finnes nästan på hela jorden i dammar och sjöar, hvars stränder äro försedda med säf och vass. När vatt-net fryser, drager fogeln under natten åt söder, annars flyger han ögerne, men springer godt och simmar förträffligt.

92. Morkullan. *Scolopax rusticola*.

I norden af gamla världen, men icke i Amerika och heller icke på Island; i Tyskland i mängd äfven om vintern, annars kläcka de för det mesta i Sverige och Ryssland, komma i Oktober tillbaka och draga till Italien och Lilla Asien.

93. Ibis. *Ibis religiosa*.

Denna af de gamla Egypterne så mycket dyrkade fogel, kläcker numera icke i Egypten och är i Nedre Egypten öfverhufvud ganska sällsynt. Från det inre af Afrika, der han är mycket spridd, kommer han med Nilen, när denna flod börjar stiga, till- och aftager med densamma och försvinner, så snart öfversvämningen är slut. Hans ankomst infaller sålunda i Juni och han stadnar ända till Januari. Han går hvarken till hafvet eller saltsjön.

94. Vanlig Flamingo. *Poenicepterus ruber*.

Lefver i Asien och Afrika under vändkretsen, isynnerhet vid Medelhafvets kuster, och kommer årligen i Mars i stor mängd till vestra hälften af södra Europa, och äfven i enskilda fall till Schweiz, ibland till och med till Rhen.

95. Hägern. *Ardea cinerea*.

I hela Europa och norra Asien, också i Indien, men icke i Amerika och blott i södra Sverige. I Tyskland uppehålla de sig blott under kläckningstiden, och tillbringa vintern i Italien, Grekland o. s. v. Redan vid slutet af Augusti stryka de omkring, samla sig i September under flygandet, från 20 till 30, vid dammar, draga i Oktober bort om aftonen och återkomma i Mars.

96. Storken. *Ciconia alba*.

Bor ända från det södra Sverige öfver hela Europa, Medelasien och Afrika ända till vändkretsen. Han visar sig hos oss samtidig med svalorna, men drager förr än de åter bort, neml. i Augusti, för att begifva sig till de samlingsplatser, hvarifrån sedan många i sällskap vandra till södra Spanien och Afrika.

97. Tranan. *Grus cinerea*.

Är väl inhemsk i Tyskland, dock ibland sällsynt, och uppehåller sig mer i nord-

der den lefver i träsk och sumpiga nejder och vandrar årligen i stora tåg åt söder, för att om våren återvända till nordern. Dessa tåg gå mycket högt, efter regeln i en triangel, med spetsen främst. Tranorna, som flyga så högt att man ej kan se dem, varnas dock ofta genom deras skrik, som är mycket starkt.

98. Den stora Trappgäsen.

Otis tarda.

Denna är dels stryk- och dels stannfogel, som ofta dröjer i ett litet distrikt, der man ofta ser en del stående på öppna fältet, aflägsset från buskar och träd, i rader och leder, hvilket ser mycket vackert ut.

99. Kalkonen. *Meleagris gallopavo.*

Den vilda kalkonen bor inom gränssorna af Nordamerika och förekommer utom dessa blott i tämndt tillstånd. De obehodde delarne af staterna Ohio, Kentucky, Indiana och Illinois samt de ofantliga landsträckorna vid Mississippi och Missouri, så långt skogarne räcka, äro utomordentligt rika på detta villebråd. Fordom fanns han äfven i stor mängd i Canada och de tätare befolkade delarne af Förenta Staterna. Han är en strykfogel.

100. Guldfasanen. *Phasianus pictus.*

Är egentligen inhemska i China, men förekommer dock, såsom flytt- eller strykfogel, vild i Dawurien och den mongoliska öknen, samt flyger ibland ända till floden Annur, till och med till Nertschinsk.

101. Tjädern. *Tetrao urogallus.*

Ymnig i norra Europa, i Ryssland ända till Siberien, i Sverige, Liffland, Tyskland, Schweiz och Ungern, sällsynt i Frankrike, aldrig i Holland, England och Italien, Amerika och Indien. Der han förekommer, finnas alltid skogbevexta berg, och aldrig höjer han sig öfver trädregionens gränser. Han är egentligen en stannfogel, som blott om vintern kommer djupare ned från de högre bergen.

102. Åkerhöna. *Perdix rufa.*

Egentligen blott inhemska i södra Frankrike och Jura, dock äfven fortplantad nordligare. Hon afviker något från vanliga åkerhönan, är icke så sällskapslik, och det herrskar ej ibland dem samma enighet. De flytta icke i sällskap.

103. Vaktel. *Coturnix dactylisonans.*

Lefver i hela Afrika, Syrien, Persien, Natolien, Tartariet ända till China och i södra Siberien; men i Europa ända till södra hälften af Sverige, dock företrädesvis i Södern, men äfven i Tyskland.

104. Ringdufvan. *Columba palumbus.*

Finnes öfverallt i det tempererade Europas skogar, isynnerhet ymnigt vid Medelhafvet, derifrån den om vintern drager till

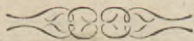
Afrika för att i Mars återkomma, att åter uppsöka sina gamla boningsplatser.

105. Turturdufva. *Columba turtur.*

Den minsta art dufvor i Europa, lefver i det tempererade Europa och Asien; i Tysklands skogar är den om sommaren temligen allmän, men kommer först i Mars och drager redan bort i Augusti.

106. Strandsvalan. *Hirundo riparia.*

(Forts.)

Indianerlif.

(Forts. fr. N:o 31.)

Ju närmare de komma fienden, desto uppmärksamare äro de i att välja hård, stenig och fast mark eller bäckar, så deras steg icke kvarlemnade några spår, och söka genom härmningen af vissa ljud eller ett djurs skrik, t. ex. om våren genom kalkonens skrik och om midsommaren genom hjortkalfvens stämman, att locka fienden i bakhåll. Hafva de spriddt sig, så samla de sig lätt, i det de morgon och afton härma trastens slag, men om natten ugglans skrik. Indianerne äro utomordentligt skarpsinniga i att uppleta fotspår, märken och andra tecken, som endast kunna upptäckas af dem; de upptäcka icke blott, att personer hafva gått den eller den stig, eller hvilken marschlinje som helst, utan kunna jemväl urskilja till hvilken särskild folkstam dessa personer höra och om de äro vänner eller fiender, ja flera bland dem påstå sig, bland de olika spåren af menskliga fotsteg, kunna åtskilja till hvilka olika nationer hvarje spår hör.

Hvad ordnar och hederstecken äro för civiliserade nationers krigare, är i ännu högre grad skalpen för Indianen, och därför anser hvarje person det för en hederssak, att alltid noga put-a sitt hufvud, så det är boqvämt till skalpering. "När vi draga ut till strid," säga de, "så hafva vi å omse sidor samma rättigheter; det skulle sålunda vara oädelt, om en krigare ville beröfva sin fiende, i fall denne segrade, medel att förskaffa sig dessa hederstecken, som vi sjelfva eftersträfvade." En Indian, som man gjorde uppmärksam på, att, om detta vore orsaken, hvarför de läto en hårtofs vaxa på hjessan, så kunde de likaså gerna läta allt hufvudhåret vaxa, svarade: "Min broder, menniskan har blott ett hufvud, och en enda skalp af detta hufvud är tillräckligt bevis, att detta hufvud varit i

mitt våld. Om vi, likasom de hvita männen, läto hela vårt hufvud bevaxa med hår, så kunde deraf flera skalper tagas och det skulle vara falskt spel! En feghertad kunde då också utan fara komma i besittning af sådana segertecken och derigenom göra den tappre krigaren segerens heder stridig."

Den fasliga förrättningen att skalpera är för en indiansk krigare den högsta njutning. Den afväpnade fienden kastas till marken, segraren sätter sin ena fot på hans hals, griper med venstra handen hårtofsen och utspänner derigenom så mycket som möjligt hufvudets hud, genomskär henne rundt omkring härfästet ända till hufvudskålen med en skarp knif och rycker henne af från hufvudet. Andra begagna, i fall fienden af ett tomahawkslag fallit bedöfvad eller dödad till jorden, sina tänder vid hufvudhudens afdragande, och dertill behöfver en skicklig krigare knappt tio minuter. Genomskäres äfven den fina hud, hvarmed hufvudskålen omedelbart är be-täckt, så är denna operation på stället dö-dande, och likaledes, om ett slag med tomahawken gått i förväg. Men i annat fall har erfarenheten lärt, att en skalperad men-niska kan blifva vid lif, och man känner i vestra Amerika åtskilliga personer, som på det skalperade stället bära en silfverplåt, befinna sig ganska väl och känna högst sällan smärtor. Skalpen torkas, målas, för-varas som segertecken och, efter antalet af dem en krigare kan uppvisa, högaktas han.

Att mildra krigets härjningar genom fångarnes benådande och att träda i under-handling med fienden om deras utväxling, är för Indianen helt och hållet främmande. Alla fångar blifva antingen dödade, adopterade eller bestämda till slafvar, och så stränga äro Indianens begrepp om krigisk ära, att, om en fången krigare, som, vid beslutet öfver fångarnes öde, blifvit upptagen som adopterad eller som slaf, sednare fann tillfälle att flykta, skulle han icke bli upptagen bland sin nations krigare.

Det är ett sorgligt, fasaväckande skådespel att se indianska krigare, efter ett lyckligt utfördt företag, återvända med deras skalper och fångar: Skalphudarne bäras framför på spetsen af tunna, 5 till 6 fot långa käppar, efter dem följa fångarne, sedan krigarne, uppstämmande det förfärliga skalpskriket. För hvarje vunnen skalp uppstämmes ett särskildt skrik, och under detta uttryckas tillika segrarens glädje och den fasa han uppväckt hos sin fiende. Olika från detta skrik är alarmropet, hvilket man låter höra vid någon hotande fara. Då såväl skalpskriket som alarmropet bestå af

MAGYAR-VALS

af Joseph Gungl.

WALS 1

The first system of the waltz consists of two staves. The upper staff is in treble clef and the lower staff is in bass clef. The time signature is 3/4. The key signature has one sharp (F#). The music begins with a piano (*p*) dynamic marking. The melody in the treble clef starts with a quarter note, followed by eighth notes and quarter notes. The bass clef provides a harmonic accompaniment with chords and moving lines.

The second system continues the waltz. It features a piano (*pp*) dynamic marking. A triplet of eighth notes is present in the treble clef. The bass clef continues with its accompaniment. The system concludes with a double bar line.

The third system of the waltz begins with a forte (*f*) dynamic marking. It includes a piano (*p*) dynamic marking later in the system. The treble clef has a melodic line with some grace notes. The bass clef provides a steady accompaniment.

The fourth system continues with a forte (*f*) dynamic marking and a piano (*p*) dynamic marking. The treble clef features a melodic line with grace notes. The bass clef provides a consistent accompaniment.

The fifth system of the waltz begins with a piano (*p*) dynamic marking. The treble clef has a melodic line with grace notes. The bass clef provides a consistent accompaniment.

The sixth system of the waltz begins with a piano (*p*) dynamic marking. The treble clef has a melodic line with grace notes. The bass clef provides a consistent accompaniment.

The seventh and final system of the waltz includes first and second endings. It begins with a piano (*p*) dynamic marking and ends with a crescendo (*cresc.*) marking. The treble clef has a melodic line with grace notes. The bass clef provides a consistent accompaniment.

First system of musical notation, consisting of a treble and bass staff. The treble staff contains a melodic line with various note values and rests. The bass staff contains a harmonic accompaniment with chords and single notes. Dynamics markings include *f* and *p*.

Second system of musical notation, consisting of a treble and bass staff. The treble staff continues the melodic line. The bass staff continues the harmonic accompaniment. A dynamic marking of *crece.* is present.

Third system of musical notation, consisting of a treble and bass staff. The treble staff features a melodic line with a first ending bracket labeled '1.' and a second ending bracket labeled '2.'. The bass staff continues the harmonic accompaniment.

Fourth system of musical notation, consisting of a treble and bass staff. The treble staff contains a melodic line. The bass staff contains a harmonic accompaniment. A large number '3' is written at the beginning of the system.

Fifth system of musical notation, consisting of a treble and bass staff. The treble staff contains a melodic line. The bass staff contains a harmonic accompaniment. A dynamic marking of *f* is present.

Sixth system of musical notation, consisting of a treble and bass staff. The treble staff contains a melodic line with a triplet of notes. The bass staff contains a harmonic accompaniment. Dynamic markings include *p* and *f*.

Seventh system of musical notation, consisting of a treble and bass staff. The treble staff contains a melodic line. The bass staff contains a harmonic accompaniment. Dynamic markings include *p* and *pp*.

tonerna a och o, utstötta efter hvarandra, är den sednare starkare accentuerad och högre än den förre. I skalpskriket utdrages denna sednare ton utomordentligt lång, och omkring en octav högre än den förre. I alarmropet deremot blifva tonerna likasom blott angifna, och den sista blott några toner högre än den första. Detta fältrop är i sanning hiskligt, och det faller sig svårt att beskrifva det intryck, som isynnerhet skalpskriket gör på den, som hör det för första gången.

I förfarandet med dem till döden dömda fångarne äro Indianerne mycket grymma; men så sinnrika de å ena sidan äro i uppfinnandet af plågor, så beundransvärd är å andra sidan den ståndaktighet och fasthet, som slagtoffren ådagalägga, under det de sjunga sina dödssånger och oafbrutet håna sina bödlar.

Vanliga sättet att afrätta en fånge är följande: Har en krigare blifvit fångad och dömd till döden, så föres han in i en särskild wigwam, bindes med tåg af björkbark och fästes vid en trädstubbe. Därefter gifver man honom i handen en liten skramla, med hvars buller han beledsagar sin dödsstridssång. Efter slutad sång lösa de honom, då han måste springa galopp mellan tvenne rader kvinnor, beväpnade med spön. Efter denna åga beredes en måltid af hundkött med björnister och blåbär, och den fångne tvingas att äta deraf. Sedan afklädes han helt och hållet, svartmålas och bindes vid en påle, som rundt omkring är försedd med bränst. Nu sjunger han sin dödssång och kvinnorna tända eld på bränstet, under det att fången fortfarande att sjunga och kasta blickar af hån och förakt på sina bödlar. Till slut hop-samlar man benen och fäster dem vid krigsfanan, som består af en hög, rödmålade stång.

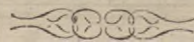
Vid andra tillfällen tjena de till döden dömda fångarne stammens pojkar till mål för deras pilöfningar, hvarigenom de väl kunna säras, men icke dödas. För ändamålet bindas de ett stycke från byn vid ett träd, der de äro ett mål för pojkarnes pilar; under tiden sjunga fångarne om sina hjeltebragder och om de plågor, som de hafva tillfogat de af dem gjorde fångar, tills slaget af en tomahawk gör ett slut på deras lidanden.

Schawneeerne tog en Muscogee-krigare, vid namn Serany, till fånge, och dömdo honom, efter en skarp åga, till bålet. Han höll sig under alla plågor, som om han icke känt den ringaste smärta, tillropade sina bödlar, att han hufvudsakligen förvärfvat sitt stora rykte som krigare genom mången seger öfver deras folkstam och

ännu alltid varit deras föraktliga, dumma hop öfverlägsen äfven i konsten att plåga, hvilket han skulle visa dem, om de ville lösa och gifva honom en af dessa glödgede bösspipor i handen. Då hans begäran var så djerf och ovanlig, så beviljades hans anhållan. Genast grep han en af de glödgede bösspiporna, svängde henne och bannade sig dermed en väg genom hopen, sprang sedan ned åt en backe, satte öfver en flod och undkom under ett regn af kulor, som man skickade efter honom.

En annan lifdömd förhöll sig under plågorna som den förre och ville likaledes visa sina bödlar, huru de egentligen borde plågaen fiende. Han bad sedan om att få en pipa och tobak, antände pipan, satte sig naken, som han var, ned på eldbränderna och rökte sin pipa, utan att förändra en mine. En krigsanförare sprang nu upp, förklarade honom för en tapper krigare, och, för att bevisa honom sin aktning, benådade han honom medelst ett döds slag af sin tomahawk.

(Forts.)

Stabat mater och Pergolese.

Berättelse af W. O. von Horn.

(Forts. fr. N:o 31.)

Småningom lyckades det honom att inleda ynglingens tankar på en annan idé. Han observerade huru han blef lugnare, huru han ingick på hans anmärkningar och snart hade konstens trollmakt lösrifvit hans själ ur smärtans ljettrar. Konststycket hade lyckats, och markisen glädde sig deröfver af hjertats grund.

Då de hunnit till Rom, hade Giovanni sjalstillstånd blifvit helt annorlunda. Om än den forna sorgsenheten återvände, så förstod markisen dock så klokt leda henne, att hon ej mera så helt och hållet blef herre öfver honom.

Markisen var en vän af kardinal Barberini, en entusiastisk vän af musiken, åt honom öfverlemnade han sin skyddling, i det han på det noggrannaste gjorde honom bekant med alla omständigheter, och isynnerhet fästade hans uppmärksamhet derpå, att så mycket som möjligt taga Pergoleses tid i anspråk, för att han ej åter skulle hemfalla åt de drömbilder, som voro egnade att förlama hans andliga naturs ädlaste krafter.

Detta erkände Barberini helt och hållet, och det deltagande, som markisen visste

att ingifva honom för Giovanni, det bifall, som kardinalen skänkte hans framsteg, hoppet, som ynglingens konstnärssinne bibragte honom, gjorde, att Barberini upptog honom i sitt palats, att han bragte honom i förbindelse med de första mästare, hvilka lofvade honom det lyckligaste resultat.

Barberini bedrog sig icke. Giovanni uppfattade sitt mål och kämpade med sitt väsens hela kraft, för att nå det. Några kompositioner vunno odeladt bifall. Det var afgjort, att kyrkan i denne blifvande konstnär egde en skatt, hvars djupsinniga fyllighet helt och hållet berättigade till de skönaste förväntningar. Men huru förhöll det sig under denna tid med ynglingens hjerta? — O, han bar sin kärlek varm och innerlig uti sitt bröst. Han skref de mest lidelsefulla bref till Annunciata. Om än flickan, i likhet med alla af hennes stånd i Italien, icke förstod konsten att läsa och skriva, så är det i detta fall i Neapel såväl som i alla Italiens städer draget omsorg för afhjelpandet af denna omständighet.

På alla offentliga platser sitta skrivare vid sina små bord, till hvilken minut som helst beredda att läsa och skriva både offentliga och privata handlingar och bref, äfvensom att också i ord och tecken gifva de rätta uttryck åt det menliga hjertats hemligaste tankar. För söderns natur är det egendomligt, att med lätthet sätta sig in uti hvilken situation som helst och en sådan *Escribano* skrifer kärleksbref med en så stor känslighet och i ett så blomstrande språk, att den anlåtande ofta finner sin åstundan öfverträffad. Derjemte kan hvarje kärlekssjukt hjerta påräkna en tystlåtenhet, som knappt kan förvaras bättre i grafven. Der var det, hvarest flickan lät sig tyda de gåtliga tecknen och insög det berusande innehållet med saliga känslor; der lät hon svara så som *Escribanos* penna kunde återgifva den glöd, som hon för honom utandades i ord.

Så buro dessa bref försäkringen om evig kärlek fram och tillbaka och skiljemessan gäfvade dem ett dubbelt värde, utan att Giovanni sträfvanden derigenom hämmades.

Barberinis bref till den i Florens boende markisen voro fulla af det lifligaste beröm öfver den unga mästaren, och de afgjorda profven på hans stora talang gäfvade den ädle mannen den rikaste lönen för det offer, han bragte Giovanni, utan att deraf finna sig besvärade.

Så hade ett år flutit.

Då visade sig plötsligt markisen i Rom, för att hemta sin skyddling till Florenz.

Anledningen härtill var en omständighet, som Barberinis skarpa öga upptäckt.

Uteblefvo Annunciatas bref längre eller blefvo de kallare, mindre kärleksfulla? — Något måste hafva skett; — ty Giovanni öfvergif sig sedan någon tid till en ständigt vexande svärmodighet, och åter tycktes detta andliga förlamande infinna sig, som i Neapel hade frambragt kärlekens lycka, men som nu hotade att i en högre grad åstadkomma kärlekens smärta.

Kardinalen hade derom underrättat sin vän i Florens och denne hade med aldrig tröttnande kärlek ilat till Rom, för att åter, om möjligt, gifva saken en gunstig vändning. Det lyckades honom äfven att få ynglingen att resa med. Ankommen till Florens, indrog markisen honom i de kretsar, som stodo honom tillbuds. Han införde honom sjelf på hofvet, der musiken hedrades, älskades och vårdades med sällsynt kännedom och skicklighet.

Från alla håll tagen i anspråk, uppmuntrad, framhållen och berömd, fick ynglingen knappt tid att tänka på sig sjelf och sin kärlek. I strömmen af detta lif, full af de rikaste och ädlaste njutningar, simmade han som en berusad; men detta tillstånd kunde dock i längden icke pålägga den inre rösten tystnad. Den blef allt mer och mer högljudd, och ju färre underrättelser han erhöll från den älskade, ju mer glödande blef hans längtan efter henne. Det var hon, omstrålad af all den glans, som en vek konstnärssjäl förmår att förläna det väsen, som uppfyller hans själ, åt hvilken han helt och hållet hänfivit sig.

Han skref och hans bref erhöilo intet svar. Död! var det förfärliga ord, som doft återklingade i hans själ och skakade honom i dess finaste fibrer.

Hans svärmodighet vexte. I alla sina kompositioner inandade han sitt inres lidanden. Endast elegiska ljud utgingo från hans instrument. Blott text, som var mäktig att skaka hans själs innersta, kunde entusiasmera honom; den beledsagade han med toner, som uttryckte dess ord, toner, hemlade ur djupet af hans sårade själ.

Blott en text lyckades det honom icke att så återgifva i ton, som han sjelf ville och kände. Han kunde ej finna det rätta uttryck, och dock voro dessa herrliga ord af sann förtrollande verkan på honom. Han kunde icke fördrifva dem ur sin själ.

Det var denna oöfverträffliga sång af munken Jacopono, hvarom vi lifligast erinras af begynnelseorden: *Stabat Mater*. Med underbart djup uttalar den modrens smärta, i det hon står under sonens kors. Benediktinermunken ägde en underbar fullhet

af poesi i sin själ och utandade den i dessa välklingande ord. Att just denna sång måste slå an på Pergoleses sinnesstämning, låg så nära för handen. Melodien, efter hvilken man sjöng den, var så tom. Den passade icke till innehållets höghet och djup. Då sträfvade hans själ efter det rätta uttrycket för dessa ord, och han kunde ej finna det. Ju mer han sökte, ju mer tycktes han komma från målet.

I det dystraste lynne vandrade han omkring. Då ville hans öde, att Annunciatas första bref kom honom tillhanda, uti hvilket hon med brinnande längtan bad honom vända tillbaka till hennes hjerta. Hon skulle dö, om han ej kom.

Just nu var detta bref oemotståndligt. Utan att för någon menniska yppa hvad han ernade göra, lemnade han i hemlighet Florens.

(Forts.)

Gran och Visegrad.

Donausträckan från Wien till Pesth är icke mycket rik på intressanta partier. Denna flods stränder erbjuda icke mellan nämnde städer dessa naturskönheter, som presentera sig för den resande på Donaus södra lopp, eller detta romantiska trolleri, som omgifver Rhens borgkrönte stränder. På hela sträckan gifves det blott tvenne punkter, hvarest ögat kan hvila med hänryckning, men tvenne punkter helt och hållet egnade att erbjuda en ersättning för dessa monotona strandpartier, som trötta den resande från det ögonblick, han förlorar den åt himmeln sträfvande Stephanskyrkans tornspira ur sigte, tills den momang, då den magyariska hufvudstadens majestätiska donaufront helsar honom. Dessa tvenne punkter äro Gran och Visegrad. Gran, primas' residens, ligger i en herrlig nejd vid Donaus högre strandbrädd, hvars böljor sex mil härifrån ila till landets hufvudstad. Toppen af ett berg, som höjer sig norr om staden, helt nära Donau, krönes af den gamle förfallne fästningen, hvars hufvudprydnad skall bildas af en kyrka, som furst primas Rudnay år 1822 började uppföra och hvilken, efter dess fullbordan, lofvar att blifva en af de skönaste i landet. Då nu Ungern, med undantag af den i göthisk styl byggde Kaschauer-dömen, icke eger någon synnerligen vacker kyrka, så måste

man till beröm för dömen i Gran anföra, att den icke kommer att stå tillbaka vid jemförelse med någon af de praktfullaste kyrkor i Europa. Den är byggd i samma styl som S:t Peterskyrkan; det inre af kyrkan blir rikligen utstyrd och prydd med freskomålningar af berömda berliner- och münchener-mästare. Murarne, som draga sig bort åt fästningen på Donau-sidan, äro till en del nedrifna, för att ej för de resande på floden bortskymma kyrkans nedra del. Denna gör ett förtrollande intryck, när de sista eller första solens stråler skina på den med röd koppar betäckta kupolen, som då synes likasom glimra af guld. I de ljusa grafhvalfven under kyrkan hvila benen af Ungerns primas och den tidigt afsomnade erkehertigen och primas Ambrosius, hvars monument af carrarisk marmor, utförd af en talangfull elev af Canova, befinner sig ett af dömens stenkapell. Domherrens praktfulla nybyggda palatser pryda fästningen, ur hvilken man genom en underjordisk port kan komma in i staden. Tillika förtjenar att omnämnas den storartade vattenledning, som uppför vattnet till en höjd af 150 fot från Donau till fästningen, och den i öster af staden belägne 40 steg långa dam, på hvars yta man icke under till och med den strängaste vinter ser något istäcke.

I lika herrlig nejd ligger Visegrad vid foten af ett berg, som höjer sig brant öfver Donaus stränder. På toppen af detta berg finnas de mossbelupna ruinerna af det konungapalats, som sett de glänsande dagarne under neapolitanaren Carlo Roberto och som i sina ståtliga rum på en gång mottog fyra krönte hufvuden. Mathias Corvinus dröjde också gerna i Visegrad och icke sällan klyfde hans armar den förbiflytande Donaus böljor, för att å andra strandbrädden kunna få hvila i den vändande älskades. Men glansen och praktén äro försvunna, och som en det förlutnes grafvård nedblicka på oss borgens ruiner. Bäst bibehållet är ännu det torn, i hvilket konung Salomon såsom fånge tillbragte sina ungdomsdagar, och hvilket ända till vår tid behöll sin olycklige invånares namn. Blott sagan har öfvergjutit konunga-palatsets förmultnade stenar med poesiers blomstoft.

En sådan djupt i historien roffästad sägen är den om den sköna Klara Zach. Hon var dotter af en trotsig vasall, Felzian Zach, och lefde vid Carl Roberts hof som drottning Elisabeths hofdame. Drottningens broder, Kasimir af Polen, åtnjöt då gästfrihet på sin kungliga svägers slott i Visegrad; der upptände den sköna Klaras be-

hag hos honom syndiga begär och hans af kärlek för honom svaga syster måste bereda honom tillfälle att tillfredsställa sin passion. Då den älderstigne Zach erfor sin enda dotters skam, upplammades han af en förfärlig vrede och i det han beslutade att tillintetgöra hela den kungliga familjen, ilade han i sin vredes första jäsuung in i palatset, der den kungliga familjen just satt tillbords. Hans första hugg gällde drottning Elisabeth, på hvilken han afhög fyra fingrar på högra handen. Derefter sårade han konungen och redan ville han välja de kungliga prinsarne till offer för sin vrede, då de tillilande tjenarne sträckte honom död till marken. Stort var det brott, hvartill blindt raseri förledde en olycklig fader; men ännu större straffet. Felicians kropp blef fyrdelad, den oskyldiga Klara blef bunden vid svansen af en vild häst och så länge släpad omkring i Visegrads gator, tills anden lemnade hennes sköna kropp. Den af hämndlystnad snysande konungen var dock icke nöjd härmed: lydande sitt neapolitanska blod utsträckte han sin hämnd till alla de olyckliga, som buro det fatala namnet Zach och ända till tredje led utrotades konunga-mördarens familj.

Visegrads torn vid Gran.

Vy af Gran.